

Zeitschrift: Akzent : Magazin für Kultur und Gesellschaft
Herausgeber: Pro Senectute Basel-Stadt
Band: - (2020)
Heft: 3: Forschung

Rubrik: Baseldytsch : vom Pioniergaischt im Glaibasel am Aafang vom 20. Joorhundert

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 29.11.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Basel— dytsch

Vom Pioniergeist im Glibasel am
Aafang vom 20. Joorhundert

Täggscht **Beat Trachsler**

Vor bald 15 Joor, am 2. Novämber 2005, isch im
Museum vom Glaine Glingedaal e Sonderuusstellig uff-
gange. «Pioniergeist in Kleinbasel – Einblicke in die
Industriegeschichte 1900 bis 1940» het der verhaassigs-
voll Titel ghäisse. Es isch en uusgs poche leerrychi
Uusstellig gsii. Laider sygge d Sponsoore schmuurzelig
gsii, het s in der Präss ghäisse.

© Galerie Carzanga Basel, Foto: Kunsthaus Zug

© Galerie Carzanga Basel, Foto: Kunsthaus Zug

Vom Glibasler Kunschtmooler Rudolf Maeglin (1892–1971)
sinn bis hit syni Faarbaarbeiter-Seryye und Baustellebilder vo Gross-
baute, wo in de Dryssger-Joor entstande sinn, bekannt.

- ▲ Rudolf Maeglin, Das neue Gaswerk im Bau, 1931,
Öl auf Sperrholz, 126x200 cm, Sammlung Kunstkredit Basel-Stadt
- ▼ Rudolf Maeglin, Lokal No 13 (Chemiebetrieb), 1936/37,
Öl auf Leinwand, 130x120 cm, Sammlung Kunstkredit Basel-Stadt

Niklaus Stöcklin (1896–1982), «Chemie-Bild» oder «Die neue Zeit» (Ausschnitt), 1940, Öl auf Leinwand, 141x221 cm

Daas sinn die 7 Induschtrybedriib, wo in der Uusstellig no uusgwälte Theeme hänn kenne voorgstellt wäärde: Anilinfarben- und Extraktfarbenfabrik J. R. Geigy / Chemisch-pharmazeutische Fabrik F. Hoffmann-La Roche & Co. / Bäckerei und Konditorei Ch. Singer, Schweizerische Bretzel- und Zwiebackfabrik / Stearin-, Seifen- und Speiseölfabrikation Walz & Eschle / Zichorienfabrik: Heinrich Franck Söhne / Blechwarenfabrik Gempp & Unold / Brauerei zum War-teck AG.

Worum sinn nit mee Fabrigge voorgstellt woorde, wo doch im Glaibasel zer Zyt, wo d Induschtrialisierig und der Pioniergaischt by der Grindergene-razioon e grossi Bedyttig ghaa hänn? 288 Fabrigge sinn im Kanton Basel-Stadt ane 1909 regischtriirt gsii. Us glaine Famyyliebedriib mid e baar Aarbaiter und Aagstellte sinn in de letschte 100 Joor Wältkonzäärn woorde, wie byspiilswyys Hoffmann-La Roche oder Novartis. Männgi Fiirme, wo uf irem Gebiet fierend gsii sinn, sinn hit Gschicht.

Kai Inträssi an der eigene Fiirmegschicht

Apropo Gschicht: Es syyg kai aifachi Sach gsii, d Uusstellig zwäägmache, het d Volggskundleren und Kuratoorin, d Maya Künzler, an der Vernissage verzellt, wel s Inträssi an den eigene Wuurze by vyyle Unternämme nit vorhande gsii syyg. S Maischt syyg by der Liquidazioon entsoorgt woorde, e Fiirmenarchyvv haig me nid aaglegt ghaa und informatyyvi Exponaat syygen au kaini um e Wääg gsii. Was eppenemool fiir blybe syyg, syyge zwai, drei Wäärbeplakaat.

E Fiirmegrindig mit Folge

Der Erscht Wältgrieg het der Syydebändelinduschtrie, wo allewyyl non en Absatz ghaa het, und der keemisch-pharmazeutischen Induschtry, wo sich eeben etabliert het, aarg z schaffe gmacht. D Gränzstadt Basel isch uf aimool isoliert gsii: Die Internationaale Yysebaanverbindige sind yygstell und Zolliibergäng zuegmacht woorde. D Syydebändel-Produggzioon isch stagniert, wel d Bryys vo der Roosyyden

als wie meer in d Heechi glättered sinn. Fir die dodaali Kryysen abzweere, hänn d Brodüzänte miesen uff billigeri Kunschtsyyden umstelle. Schlimm isch d Situzioon au fir d Teerfaarbeninduschtrie woorde. Scho glyy am Aafang vom Grieg het si wäader d Roostoff no d Zwischeproduggt us de Noochberländer kenne beschaffe. Doo isch eppis Bsunders basiert: Drei Fiirme (CIBA; J.R. Geigy AG und die «Chemische Fabrik vormals Sandoz AG») hänn sich 1918 zue der «Interessengemeinschaft der Basler Chemie» zämmegschlosse, mid em Zyyl, enander uff wisseschaftligem, technischem und kommerziellem Gebiet z hälffe, fir dass men au noon em Grieg gegeniiber em Ussland konkurranzfääig syyg.

No wääred em Grieg (1917) het z Basel die eerschti Schwyzerischi Muschtermäss stattgfunde. Au Glaibasler Fiirme hänn sich mid eme Stand voorgstellt. D MUBA isch vo allem Aafang aa e grossen Erfolg gsii, wel si e gueti Glääghait botte het fir der Verkauff vo Produggt im In- und Ussland. ■